

ВІДГУК

**офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента
Пархоменка Олександра Миколайовича
на дисертаційну роботу Сало Лесі Вікторівни «Професійна підготовка
фахівців з хореографії в університетах США»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти**

Актуальність обраної теми.

На зламі ХХ–ХХІ столітті, актуальним є питання щодо проблеми реформування змісту вищої освіти, зокрема хореографічної, з метою приведення її у відповідність до досягнень науково-технічного і суспільного розвитку.

Увага суспільства до хореографічної освіти викликана її значним розвиваючим потенціалом, можливістю використання танцювального мистецтва як засобу підготовки фахівців з хореографії, формування широкого комплексу здібностей, забезпечення у студентів художньо-творчого розвитку, введення їх у світ добра, краси та гармонії.

Наукова розробка сучасного змісту хореографічної освіти в Україні, підходів до його відбору, структурування та побудови можуть бути віднайдені за умов гострого вивчення досвіду інших країн які мають тривалу практику у реформуванні хореографічної освітньої системи, зокрема США де на початку ХХІ століття зміст підготовки фахівців з хореографії реалізується шляхом низки реформ і мають вагомі здобутки в модернізації змісту хореографічної освіти, що буде корисним для розв'язання проблемних ситуацій в професійній підготовці фахівців з хореографії в українських ЗВО.

У контексті з вищесказаним, маємо зауважити, що рецензована наукова робота Сало Лесі Вікторівни присвячена актуальній і недостатньо розробленій у сучасній хореографічній освіті темі.

Доцільність вибору теми дослідження підтверджує той факт, що вона є складником комплексної теми Лабораторії педагогічної компаративістики

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини «Інноваційний потенціал порівняльно-педагогічних досліджень для розвитку освіти в Україні».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Розгляд змісту дисертації, автореферату та публікацій засвідчує належну обґрунтованість теоретичних положень, висновків і практичних рекомендацій, та їх підтвердженість результатами порівняльного аналізу.

Дисертанткою на високому науковому рівні обґрунтовано вибір теми, визначено мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, досить вдало вказані методи дослідження; висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами й темами; означено хронологічні межі порівняльного дослідження; розкрито наукову новизну, наведено відомості про апробацію отриманих результатів дисертаційного дослідження.

Дисертація Л. В. Сало має чітку структуру, відзначається цілісністю та логічністю викладу наукового матеріалу. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (401 найменування, із них 220 – іноземними мовами) та 11 додатків.

В цілому текст роботи свідчить про те, що авторка добре розуміється на теорії, методології, методах вивчення проблеми, яку досліджує.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Не викликає сумніву наукова новизна одержаних результатів, яка полягає, передусім, у тому, що уперше в українській педагогічній науці охарактеризовано особливості професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США та розроблено практичні рекомендації для творчого впровадження конструктивного американського досвіду в Україні; охарактеризовано етапи розвитку вищої хореографічної освіти у США (I – неформальний (1887–1900); II – наслідувальний (учнівський) (1900–1930); III – консолідаційний (1930–1950); IV – інституційний (1950–1980); V –

диверсифікаційний (1980–2000); VI – трансдисциплінарний (2001 – дотепер); з'ясовано концептуальні основи професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США, до яких належать цінності, принципи пріоритети розвитку вищої хореографічної освіти в США; виявлено інституційні, організаційні і змістові особливості професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США; здійснено порівняльний аналіз професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США і України; уточнено сутність основних понять дослідження («хореографія», «вища хореографічна освіта», «професійна підготовка фахівців з хореографії»); подальшого розвитку набули основні методи порівняльно-педагогічного дослідження, застосовані для вивчення досвіду професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США.

Таким чином, змістовне наповнення пунктів наукової новизни справді має фундаментальне теоретичне та практичне значення, як для хореографічної освіти в США та і ЗВО України.

Повнота викладу основних результатів у наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Основні положення, результати та висновки, сформульовані автором дисертації, відображені у 13 одноосібних публікаціях. 8 із них відображають основні наукові результати дисертації (2 – у зарубіжному періодичному науковому виданні), 5 – апробаційного характеру.

На основі аналізу змісту публікацій Л. В. Сало можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які було отримано в результаті проведеної роботи, у друкованих працях викладено достатньо повно.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Дисертаційне дослідження складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (401 найменування, із них 220 – іноземними мовами) та 11 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 322 сторінки друкованого тексту, основний зміст

викладено на 178 сторінках. Робота містить 12 рисунків та 27 таблиць. Розділи дисертації логічно завершені, містять висновки, які відповідають змісту та поставленим завданням дослідження.

Дисертантка на достатньому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, її актуальність, визначила мету, завдання, об'єкт, предмет, аргументувала використання обраних методів дослідження.

У першому розділі – *«Теоретичні засади дослідження професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США»* дисертанткою зроблено теоретичний огляд джерел, й означено напрямки дослідження професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США (п.1.1., с. 26-28).

Унаслідок бібліографічного аналізу, Леся Вікторівна освітлює ключові праці щодо розвитку вищої хореографічної освіти у США – це офіційні документи національного рівня, наукові книги, науково-методичні праці, дисертації, науково-педагогічні періодичні видання, матеріали міжнародних конференцій (п. 1.1., с. 28-29). Авторкою проаналізовано стратегічний документ «Перспективи танцю до 2050 р.: майбутнє танцю у вищій освіті», який узагальнює практичні напрацювання, спрямовані на окреслення перспектив розвитку вищої хореографічної освіти в США (с. 29).

Заслугують на увагу виокремлені автором концептуальні основи професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США, які висвітлені у працях науковців (Р. Альбер (Alber), Дж. Амуля (Amulya), М. Бахтін (Bakhtin), Н. Бланаріу (Blanariu), Б. Блок (Block), Д. Блумфільд-Джоунс (Blumenfeld-Jones), Дж. Кіссель (Kissell), М. Кардінал (Cardinal)) (с. 33).

Авторкою проаналізовано ресурси навчальних закладів, програми професійної підготовки фахівців з хореографії, вимоги до акредитації і сертифікації, вимоги до фахівців. Обґрунтовано доцільність дослідження професійної підготовки фахівців з хореографії у ЗВО США (п. 1.1., с. 36-39).

Важливим є звернення Лесі Вікторівни до ключових позицій поняттєво-категоріального апарату, співставлення розуміння в українському та американському науково-педагогічних полях таких понять як «хореографія», «фахівець з хореографії», «професійна підготовка фахівців з хореографії» (п.1.2., с. 43-47). Визначено групи професій фахівців з хореографії у США – менеджер хореографічної студії, вчитель / інструктор, хореограф, танцівник (с. 49).

На нашу думку, вагомим є аналіз періодизації розвитку вищої хореографічної освіти в США, у якій дослідниця означає шість етапів – неформальний (1887–1900), наслідувальний (учнівський) (1900–1930), консолідаційний (1930–1950), інституційний (1950–1980), диверсифікаційний (1980–2000), трансдисциплінарний (2001 – дотепер) (п. 1.3., с. 52-62).

У другому розділі – *«Особливості професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США»* – висвітлено концептуальні основи підготовки фахівців з хореографії в університетах США, що ґрунтується на цінностях й переконаннях (уособлення, креативне і критичне дослідження, емпатія, рефлексивна практика, колаборація і взаємозв'язок, комунікація і поширення ідей, здоров'я і збереження (п. 2.1., с. 68-77). Охарактеризовано принципи, на яких базується вища хореографічна освіта у США (інновацій у викладанні, інновацій у лідерстві, міждисциплінарності і трансдисциплінарності, різноманітності і глобальної перспективи, служіння громаді, соціальної справедливості і громадянськості, застосування новітніх технологій, спрямованості на майбутнє). Дисертантом встановлено вплив цих принципів на організацію підготовки фахівців з хореографії у США (п. 2.1., с. 78-82).

Автором визначено сукупність навчальних закладів та їх кваліфікацію, що забезпечують професійну підготовку майбутніх фахівців з хореографії у США – це школи, коледжі, університети і консерваторії (п. 2.2., с. 85-87); охарактеризовано вимоги до належної професійної підготовки фахівців, відповідний освітній рівень, складання екзамену і проходження процедури

сертифікації (с. 88-96); проаналізовано зміст компетентностей (п. 2.3., с. 109 - 110); означено загальноосвітні блоки дисциплін навчального плану та блоки фахової підготовки майбутніх хореографів (с. 111).

У позитивному полі аналізу змісту дисертаційного дослідження відзначимо звернення до праць, які забезпечують вивчення охарактеризованих вище курсів, спільних для всіх навчальних закладів («Навчання танцю як форми мистецтва в освіті» (Б. МакКатчен (McCutchen), «Методи навчання танцю та розробка навчальних програм» (Г. Кессінг (Kassing) та Д. Джей (Jay)), «Навчання танцю: спектр стилів» (Е. Гіббонс (Gibbons), «Відчуваючи танець: від студента до митця» (Х. Шефф (Scheff) та ін.), «Композиція танцю» (Ж. Сміт-Отард (Smith- Autard) та ін.) (п. 2.4., с. 125-134).

Встановлено, що у результаті практичної підготовки фахівців з хореографії в університетах США сприяють певні чинники: розвиток креативності студентів, систематична концертна діяльність, достатня кількість танцювальних студій, театрів, хореографічних майстерень тощо; наявність хореографічних колективів, вступ до яких можливий на основі проходження студентами творчого випробування; партнерство університету і громади в реалізації хореографічних проєктів; залучення до підготовки студентів відомих хореографів (п. 2.5., с. 141-146).

У третьому розділі – *«Професійна підготовка фахівців з хореографії в університетах США й України: порівняльний аналіз»* – охарактеризовано порівняльний аналіз професійної підготовки фахівців із хореографії в університетах США та України. Встановлено, що у результаті порівняльного аналізу американські науковці звертаються до цінностей, принципів і пріоритетів розвитку вищої хореографічної освіти, а українські – до теоретико-методологічних підходів та педагогічних принципів.

Авторка акцентує на те, що у результаті порівняльного аналізу форм професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США і України виявлено ряд спільних рис. Означено ключові відмінності, що стосуються

змістового наповнення та навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін, наданням студентам самостійності у виборі навчальних курсів.

Дисертанткою встановлено, що в українському державному стандарті вищої освіти (024 – хореографія), на відміну від американського, не входять ті компетентності які є злагодженими з ключовими навичками XXI століття у професійній підготовці фахівців з хореографії.

Позитивною стороною рецензованої роботи, на нашу думку, є насиченість змісту дослідження структурно-логічними схемами, які підтверджують послідовність, логічність і чіткість побудови роботи та характеризують автора як науковця, спроможного узагальнити та систематизувати концептуальні положення дослідження.

Загальні висновки є логічними і відповідають поставленим дисертанткою завданням. Додатки є інформаційно-насиченими і практично-цінними.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Високо оцінюючи виконане дослідження, вважаємо за необхідне висловити деякі побажання дискусійного характеру.

1. На нашу думку, дисертантці у понятійно-категоріальному апараті дослідження (п. 1.2.), на ряду з поняттями «хореографія», «фахівець з хореографії» в українському та американському науково-педагогічному контексті було б більш доцільно проаналізувати між собою розуміння понять «хореограф» і «балетмейстер», «хореографічна діяльність» і «діяльність балетмейстера» адже вони загалом пов'язані з хореографічним мистецтвом та освітою.

2. У дисертаційному дослідженні важливе місце мають блоки, що містять курси фахової підготовки хореографів у США (п. 2.4). На нашу думку, на ряду з означеними авторкою спільних курсів ЗВО, було б доречно проаналізувати такі навчальні дисципліни як «майстерність хореографа» та «мистецтво балетмейстера», які є ключовими у професійній діяльності хореографа.

3. З огляду на те, що професійна підготовка фахівців з хореографії не обмежується аудиторною роботою, доцільно було б доповнити додатки прикладами концертно-сценічної діяльності студентів у ЗВО США як форми практичної підготовки студентів-хореографів яка, з огляду на результативність, є надзвичайно цінною в мистецькому та науковому полі дослідження.

Проте висловлені зауваження і побажання суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження.

Висновки про відповідність дисертації встановленим вимогам

Аналіз змісту дисертації, автореферату та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертаційне дослідження «Професійна підготовка фахівців з хореографії в університетах США» є завершеною науковою працею, що має теоретичне й практичне значення у формуванні хореографічної підготовки студентів як майбутніх фахівців.

Результати проведеного дослідження відповідає вимогам до кандидатських дисертацій, висунутих «Порядком присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 (пп. 9, 10, 12-14) від 24. 07. 2013 року (зі змінами, внесеними Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р.; № 1159 від 30.12.2015р.; №567 від 27.07.2016 р.), а її автор – Сало Леся Вікторівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри музичної педагогіки та хореографії
Ніжинського державного університету
Імені Миколи Гоголя

[Handwritten signature]
О. М. Пархоменко
[Handwritten signature]
О. М. Пархоменко
[Handwritten signature]
К. М. Савчук